

VI. évf.

*Piros levelek
Galsai
Pongrácnak*

*1948–1956
Találkozás
a Pilvax-ban*

*Üvölt az Isten
(Megkezdem a
kaposvári
színház
felkérésére íródo
drámám
közlését.)*

*J. V
Andropovnak
– Odaátra*

*Lócsei Pál
barátom levele*

Tragédiák

EGYSZEMÉLYES FOLYÓIRAT

2.

ÍRJA, SZERKESZTI,
KIADJA, RIKKANCSOLJA:

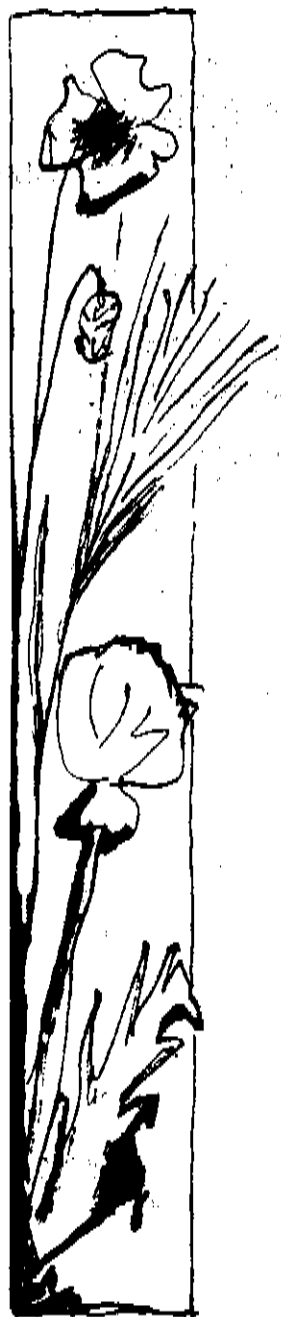
**Obersovszky
Oby Gyula**

az 1956-os forradalom és szabadságharc
lapja, az IGAZSÁG,
majd az illegális ÉLÜNK alapító főszerkesztője,
halálraítél – hálából a múltjáért

február

1996

Ára: 28 forint

HA SZIDOM

NEM A TE ISTENEDET SZIDOM

Kizárólag és mindenkor

a magamét

A magam által gyurmáltat

teremtettet

Szidom mert elhagyott

Elhagyta atyját

Átmenekült

idegen szekértáborokba

Szidom mert soknak talált

Soknak

és nehéztörvényűnek

Szidom

mert nem tudok alkut kötni vele,
s nem ereszthetem mégse'

Emberpusztító káromlásaimat

kell hogy lecsapolja

Nem Nem a Te Istenedet szidom

A magaméval is megvan

jócskán a bajom

Megváltóink, akiktől az Isten óvjon

sokan lennének, sokan hoznának hozzá házat és hazát, indulatot, ami perzsel a felszírt oldalán (balról vagy jobbról, ahogy ezt hagyományosan fogalmazzák), és főként és mindenek felett – pénzt (dohányt – talá-lóbb nevéen; szívni valót a sorvadó tüdő-nek); pénzt, meg dölyföt-pökhendiséget, mindent tudást, biztos receptet a kórtünet-re, melynél a legtudóbb orvos megáll, va-karja gyér üstökét, hoznak hozzá szervező zseniket, akiknek már nem csak perzsel, de lángol az eszük és akik főcsővezetővé lép-nek elő csővezetőből, mert rendelkezési jo-guk van a Pénz felett és joguk, hogy oda vi-gyék a jó ügyet, ahol a legreménytelenebb rossz honol, a holtponthoz téve még holtab-bá, hagyva a szépet-szegényet-reménytelit, a kimozdulót, vagy legalább kimozdulni igyekvőt, a szabványosból-lefutottból, a cir-kulus viciózusból, a téboly örök körforgá-sából, és az önzés örök körforgásából, örök uralkodó törvénnyé téve a circulus vicio-zust, a kereket, a görgethetőt-guríthatót, elvéve az ember hitét, miszerint legerede-tibb invenciója, a kerék, haladásra is hasz-nálható, nem csupán öncélú görgetésre.

PIROS LEVELEK

Galsai Pongrácnak

Ezeket a PIROS LEVELEKET, legjobb emlékezetem szerint, 1986-ban írtam Galsai Pongrác barátomnak. De erre nem teszem le a garancialevelet. Meglehetősen időzavaros vagyok. Sok bonyodalommal, viharral teli életem jóvoltából. (A humor kedvéért itt elmondom, hogy egyik évben a szomszédasszonyommal fogadtunk egy üveg pezsgőben. Tulajdon korom volt a tét. És ő nyert. Szívesen vesztettem, viszont, mert javamra nyert egy teljes évet.)

Nos szóval, helyesebb, ha azt mondom, hogy a „GRIMASZ” megjelenése idején. Ez bizonyos-biztos időszakasz, hiszen barátságunk egyetlen valamire való konfliktusát ez idézte elő. A félelem attól, hogy netán meg kell jelentetnie benne.

– Gyulám – mondta egyik alkalommal félig tréfásan-félig komolyan –, a világ lebeszariabb alakja vagyok, s már azt is hőstettnek számíthatod, hogy egyáltalán szóba merek állni veled.

Szép vallomásnak, becsülendőnek tartottam – s bár egy időben, hősiességét növelendőn, sűrűn találkoztunk, hol Szomráky Sándor barátom ött-honában, hol a sajátomban (volt már ilyenem is ekkor) – soha nem tettem próbára, azt az egy sajnálatos esetet kivéve, ami aztán Piros leveleimet hozzá elindította.

A levelek persze nem jelentek meg.

Érdekes, hogy jóval később egy másik barátom, bizonyos **Abody Béla**, aki szintén nem tartozott a legbátrabb bátrak közé, nyúlt ki értük. Nyolcvankilenc, kilencven táján. Itt is inkább az eseményre magára támaszkodhatunk. Újra megjelent szerkesztésében, a hosszabb ideig szüneteltetett, **NÉGY ÉVSZAK**. Ebbe kérte – öblös hangját bűgátva a kagylóba ezzel a bevezetéssel: „Na, most már aztán igazán lássunk valamit a jobbaktól!” – és ebben jelent meg az első levél. Hogy folytatódott volna a többivel? – ezt most már csak odaátról lehetne megkérdezni tőle. Ezeket itt adom közre először.

No, lássuk őket sorjában.

(A levelek meglehetősen hosszúak, legalábbis folyóíratom terjedelméhez képest, ezért csak folytatásokban közölhetők. Kitaláltam viszont egy kis dramaturgiai csíziót az egyes folytatások összekötéséhez. Az alcímekben mutatkozték.)

– Első levél (1. rész) –

Édes Grácikám,

pillanat alatt átjárt ítéleted teljes igazsága. A kerítésen „átkamatyoló” szomszédasszony közhely mivoltáról is meggyőztél. Ám kínálsz némi reményt, akárcsak a realizmusnak a szocializmus, amikor szocialista realizmus lesz belőle. Kicsit lovat is adsz túlzó önbecsülésekre amúgy is hajlamos személyiségem alá, amikor azt írod, hogy remekebb remekműveket vársz tőlem. A kamatyoló szomszédasszony motívum külön hangsúlyozásából meg arra következtetek, hogy eredetibbet is.

Nos, ilyenek sem vagyon híján.

Felkérésednek éppen ezért nem is tudok ellenállni, bár igazán nem szeretném skizofrén lélekállapotoknak kitenni őszintén értékelt barátságodat. Nevezetesen azzal, hogy ezt meg túlzó eredetisége miatt kényszerülz visszazárazmatatni.

Rendkívül eredeti korban élek és rendkívül eredeti hatások érnek, mióta csak az eszemet tudom. Már a nagy gazdasági válság, amibe beleszülettem, máig feljövően eredeti szag- és ízlemleket hagyott bennem

poloskáival, meg csontszilánkos ínségkonyhai leveसेivel. És azóta egyfolytán, megállás és szünet nélkül érnek a hatások. Mind úgy eredeti, ahogy hat. Olykor a rívató, olykor a röhögtető idegeimre.

Természetesen egy olyat adnék közre röhögőlap-szerkesztői szíves engedelmeddel, amely a röhögő idegeimre hatott, és mindmáig hat, ha csak kápileg az eszembe kerül, és megjelenik előttem Jóska barátom csetlő-botló borzalmasan eredeti alakja, magyarosnak semmiképpen sem nevezhető, orrán millió dioptriás szemüvegével.

Már a helyszín nagyon eredeti.

Börtön. (Interiőr: trepni, lépcsők; ha te nem is, szerencsédre, sokan el tudják képzelni.)

Pontosan megírom azt is, hogy melyik börtön: a márianosztrai.

Ezt nemcsak a precizitás kedvéért tartom fontosnak, hanem azért is, hogy elmondhassam a bonmót vagy mifenét, miszerint *nosztralgiám* van.

Mensáros Lacival, aki lehúzott ott velem néhány viselhető hónapot, gyakran elsütjük még ma is, ha össze-

futunk és visszagondolunk a régi szép időkre. Hát igen, nosztralgiam van!

És hogy van ilyen valóban, könnyen elhiheted, ha elmondom, hogy mi minden állt ott össze csak úgy magától, amiért a magunk fajta javíthatatlan imbecilis életnyt lohol. Csak egy kórteremnyi „menekült” érzékeltetésül (a börtönhöz csatlakozó rabkórház időszakos menedéket nyújtott): Antal István, Horthy minisztere, egy időben kétszeres: igazságügyi és kultusz; Knob Sándor a GYOSZ (azaz Gyáripárosok Országos Szövetségének) főtitkára; Meskó Zoltán, Horthy egyik belső embere, pártvezér, élesben jobbos, ám mégsem nyilas (ezt mindig határozottan kikérte magának); Bornemissza Géza, a negyvenes évek iparügyi minisztere; Turcsányi Egon főpap (Mindszenti személyi titkára); Kuhén Héderváry gróf, egykori angol nagykövet; Kása Sándor vezérkari tiszt, no meg néhány szép hitét kergető forradalmár, köztük jómagam és Jóska... (Hogy hogyan kerültünk ismét össze, külön sztori és külön tárgyalást érdemelne.)

Uram Istenem, micsoda egyetem! Ugye – van fantáziád – el tudod képzelni? Miket szívtunk ott magunkbal! Újra meg újra beleszerettem Gorkijba, mert igazát leltem. Ma is úgy vagyok vele, hogy ha az én egyetememről beszélek, az életre gondo-

lok, egyedül az életre. És annak is legszebb, legdicsebb, legnemesebb részére: a börtönre, komám.

Ám *nosztralgiamat* abból az esetből is megértheted, amit most prezentálok neked demonstrálandó, hogy az eredetien vicces témákból sem vagyok hiányos.

Úgy indult a dolog, hogy a reggeli sétára engedtek ki bennünket. Ez, tudod, gyors klangnizással jár, nyitással, fal felé befordulással és egymás után való levonulással a lépcsőn.

A sétáról tudnod kell, hogy lehetőség bizonyos rabmanipulációkra. Arra, hogy néhány szót válts barátaiddal, ügypártársaiddal, bulitársaiddal, ahogy ezt rabnyelven mondják, de mi ezt valamiféle forradalmi arisztokratizmusból (nem hordoz magában bizonyos eredetiséget ez a kifejezés is?) magunkra nézve mindig sértőnek éreztük és nem használtuk.

Elmondhatod a példa kedvéért – mert beszélőd volt neked vagy egyik cellatársadnak, és sikerült levenni a drótót – ami hírt, közleményt jelent – miszerint ismét összeült az ENSZ és határozatot hozott arról, hogy... Na de, ne vágjunk a dolgok elébe.

Pláne jó a lehetőség, ha három egész emeletet kell trappolnod lefele, mert az egyes szintek között takarásba kerülsz, és lehetőséged nyílik arra, hogy némileg lemaradj vagy előreszaladj és társad mögé kerülsz –

ha te akarsz mondani valamit – vagy elé, ha tőle vársz közleményt.

És a börtönben mindig vársz. Az első pillanattól az utolsóig. Úgy képzeld, mintha örökké egy zárt várócsarnokban lennél, és a következő percre várnád a vonatod érkezését, aztán a következőre és rákövetkezőre, de csak nem érkezik az a vonat, és a percek végül évvé, évekké állnak egybe.

Vagy tudod mit, ne képzeld! Hagyd meg nekünk a mi képzelnivalónkat. Lehetőleg kizárólag és örökre.

Nézd, oktalanokodom, leállítom a cselekményt. Így jár az ember, ha civilvel akad össze s túl kell magyaráznia magát. Hol is hagytam abba?

A lépcsőnél, meg a fordulónál.

Na igen, az én Jóska barátom ott ügyeskedett. Ott mímelte a lefele trappolást olyan svunggal, hogy mármár az állát verte a térdével, miközben persze hagyta, hogy a sor elvonuljon mellette és ő mellém jusson.

Te még ismerted, talán képes vagy magad elé képzelni hosszú, vékony alakját a két méterrel kisebb szumánban, meg a lötyögő, két számmal nagyobb bakancsban a mindig kioldódó, most az imitált svungtól ideoda csapódó pertlikkel.

Feltűnő jelenség volt.

Annyira, hogy Dikicsnek, az éppen ügyeletes főtörzsnek is feltűnt.

Sietett utána, hogy megnézzze, mi jött rá.

Jóska barátom viszont – az vesse rá a követ, aki valaha rövidebben láttott nála – abban a hitben, hogy én követem, kezéből ellenzőt formálva, már hajolt is füleközelbe, hogy meg-súgja legfrissebb értesülését – a biztos érthetőség okán az éppen ott vonuló rabtársai számára is jól érthetően – miszerint:

– Kimennek az oroszok.

Egy pillanatra mindenkinek elállt a lélegzete, még a főtörzsnek is.

Talán neki állt el legjobban. Fennakadt a tekintete, mintha valami láthatatlan fogorvos irányításának engedelmességet voltna.

Jóska barátom, most már teljes álltában mímelte a gyors haladást, abban a jó hitben, hogy a kontaktus tökéletes és teljes – hogyne, hiszen Dikics leheletét, amit persze az én leheletemnek vélt, jól érzékelhette a fületövén –, folytatta az előzőleg átgondolt és legökonomikusabbnak ható rend szerint, hogy:

– ENSZ-határozat.

Dikics fejét még mindig tartotta a fogorvos. Meg is emelte némileg.

Tulajdonképpen már csak ők voltak ketten, akik nem fogták föl a helyzetüket. A főtörzs rövidfölfogása, Jóska barátom rövidlátása miatt.

– folytatom –

A Magdus

– azaz Csenki Imréné –

így vált fogalommá. A Magdus. „A Magdus vár, a Magdusnak megígértem, a Magdus jónak találta...”

A Magdus ezúttal úgy találta jónak, hogy búcsút mondjon az árnyékvilágnak. Kivéve, természetesen, Imrust.

Őt bizonyára ezután is ugyanúgy, ugyanolyan féltéssel gardírozza, veti szigorú kritikája alá, mi több: dorgálja, mint egy rakoncátlan gyereket, ha valami rossz fát tesz a tűzre.

És hallgatja muzsikáját, ami még időről időre felhangzik az öreg zongorán. Csak sokkal értőbben, sokkal magasabbról...

Gaál Pista Rómája

Rómát, természetesen, én még sohasem láttam. Mért is láttam volna? Méltatlanul sokat áldoztam a társadalomra ahhoz, hogy méltó lehessen látni Rómát.

A Barát szemén, Gaál Pista szemén láttam Rómát. Filmesei közvetítésben.

És nem tudom, nem láttam-e tökéletesebben, mintha a saját szememen láttam volna.

Így viszem most már magammal.

Az örök várost. Az örökkönvalóságnak.

Gondolkodó kaláka

Gondolkodó kalákára invitáltattam. Vácrátótra.

Nocsak! És hogy képzelik?

Csak úgy. Négy-öt magyar összehajol. Ennek a valamikori pejoratív hangzásnak, kezd konstruktív csengése lenni.

Nemigen hajol össze négy-öt magyar. Még kettő is csak nagyritkán.

Itt volt négy-öt. S persze, hogy magam is köztük voltam. Irodalom tanár

és hitoktató, pap és óvónő, vasúti alkalmazott a nejevel, festőnő...

Mi mindent meg nem hánytunk-vettünk.

Meghitt, bensőséges, gyönyörű este volt.

Elhitettem velük, hogy az ilyenekből bújnak elő a legmélyebb fényű csillagok.

Annyira elhitettem, hogy magam is elhittem.

Tóth Ilona bűnpere (XLVIII.)

Dr. Tamáska Loránd kritikus megjegyzései a „boncjegyzőkönyv”-hez

3.

A különböző eszközökkel okozott sebeknek meg vannak a jellegzetes morfológiai sajátosságai és ezen alaki elváltozások segítségével tudja a boncoló *utólag* megállapítani, hogy a tettes milyen eszközzel valósította meg a vád tárgyává tett cselekményt.

A sebzések sajátosságainak pontos, a törv. orvostan tanításának, követelményeinek megfelelő leírása – *bjtkvi dokumentálása* – a fényképfelvételek mellett is perdöntő jelentősége, következménye van.

A test felületén (bőrön, kültakarón) levő sérülést akkor nyilváníthatja a boncoló „szűrt”-nak:

1. a seb-szélek élesek;
2. a szélek hámfosztástól mentesek;
3. a seb-zugok kihegyezettek;
4. a seb-falak simák;
5. ferde irányú szúrással az egyik fel „alárajt,” a másik „letetőzött”;
6. a seb területében a szövetek megszakítása, „teljes”, nincsenek „áthidaló” képletek

7. a beszúrási sebet „szűrt-csatorna” követi.

Ha a boncolók által „szúrási” sérülésnek deklarált elváltozásokat tüzetesen megvizsgáljuk, akkor arra a határozott megállapításra kell jutni, hogy azok közül egyik se felel meg a „szűrtseb” fentebb írt követelményeinek!

A „külsérelmi nyomok” 1. sz. sérülése ugyanis:

„egy harántul elhelyezkedő folytonosság-megszakítás van, amely 15 mm hosszú...a sebszélek körül minimális hámfosztás van.”

Nincs megadva milyen *mélyre terjedő*, áthatoló-e, csatlakozik-e hozzá szűrt csatorna! Ez a leírás csak a *bőr* folytonosság megszakítását adja meg, de nem tesz említést a sebszélek milyenségéről, a sebzugokról. A sebszálon leírt „hámfosztás” *ellene* szól egy szúrási sérülésnek.

A mellkas lágyrészeinek lefejtésekor, az 1. sz. alatt leírt külsérelmenek megfelelően csak „*ötforintosnyi vézést*” találtak, de semmi utalás nincs arra vonatkozóan, hogy ezen vézés területében, *van-e folytonosság megszakítás* és hogy egy ott fellelhető folytonosság megszakítás közlekedik a testfelszín 1. sz. külsérülésével.

A bal IV. borda alsó szélénél talált folytonosság megszakítása a bordaközi izomnak valamint a szívburok a szívburok és a szív jobb kamarája sérülésének leírása ugyancsak szakszerűtlen és neveltségesen helytelen. A szívburok sérülése nem „*folytatódhat*” a szívre, hanem azzal „*korrespondál*”, azaz a két sérülés lokalizációja egymással megegyező, egyik fedi a másikat. Itt nincs a sebszélek minősége, milyensége

leírva és így nem lehet megmondani, hogy tompa erőbehatás okozta szakításról, avagy éllel-heggyelbíró eszköztől származó szúrásról van szó.

d. A bal mellüregben 480 g, *olvadéknélküli*, híg vért talált a boncoló. A szívburok lemezei közül 150 g-nyi vért „gyűjtött” össze. Ez összesen 630 g-nyi vérmennyiséget jelent, ami azonban *elvézéses halál* bizonyítására *nem* elégséges. Teljesen tarthatatlan Haranghy prof. véleménye:

„határozottan megállapítható, hogy K. J. halálának oka szívszúrás volt.”

Ez a „kategorikus imperativusban” mondott kinyilatkozás laikus, pongyola fogalmazás, mert egy „szívszúrás” nem jelent „abszolút” halálokat. Ismeretesek esetek, amikor egyesek orvosi, műtéti beavatkozás nélkül is túléltek a szívet ért szúrt sebet.

A szív valamelyik üregét megnyitó szúrt sérülés két úton vezethet halálhoz:

1. elvézés,

2. szívburki tamponade.

Előbb már mondtuk, hogy a 630 g-nyi vérvésztés nem elégséges az elvézéshez.

A szívburok tamponade azt jelenti, hogy a megsérült szív valamelyik üregéből kifolyó vér megtölti a szívburok üregét, megalvad és így mechanikus úton akadályozza a szív működését, főleg a vékonyfalú jobb szívkamrát összenyomja, miért is nem továbbítja az „elhasználta,” vérvás vért felfrissülésre, oxigén felvételre a tüdőkbé.

Ez a mechanizmus azonban a jelen esetben – ellentétben Haranghy prof. véleményével – a boncjegyzőkönyvi leírás alapján *nem* bizonyítható.

Tudni kell, hogy a boncjegyzőkönyvben rögzített „leletet” a boncolás technikai kivitelével *synchron* kell diktálni. Szívburok tamponade esetén ezért a „*rutin*” szövegezés a következő: „a mellkas megnyitásokor mindjárt szembeötlik, hogy a szívburok, kékesen áttűnő benéktől *feszesen* kitöltött. A szívburok megnyitásokor benne 300 g., főleg *olvadt* vért találunk” stb. stb.

A boncjegyzőkönyv nem tartalmaz egy ilyen és a szakma által megkövetelt leírást. Azzal kezdődik: „A szív rendes nagyságú nagyon petyhüdt és csak a szív boncolása, leletének leírása után található az a szokatlan, nem mindennapos fogalmazásban írt mondat: „A szívburok lemezei közül 150 grm-nyi vért gyűjtöttünk össze.” Ez úgy hangzik, hogy a szív kivétel *után*, amikor is az átmetszett nagy vérerekből – auorta v. pulmonális, juguláris-vér folyik a szívburokba!

A 150 grm-nyi „mennyiség” tehát nem „aggájtalan.”

Nem „logikus” Haranghy-nak az a magyarázata, hogy a szívburokból 480 g vér folyt ki a bal mellüregbe.

Ha vér „kifolyt”, akkor nem nyomhatta össze a szívet, tehát egyrészt nem lehet „szívburok tamponade” okozta halálról beszélni, másrészt 630 g. vér elvesztése nem vezet halálhoz.

Az elmondottak tehát azt igazolják, hogy mennyire téves Haranghy prof. „*szak*”-véleménye, miszerint: „*határozottan* megállapítható, hogy K. J. halálának oka szívszúrás volt.” Ha nagyon „jóindulatúan” bírálom ezt a kijelentést, akkor még mondható lenne, hogy a professzor úr belesett egy a laikusoknál, illetansoknál nem ritkán észlelhető hibába, azaz véleményét egy az előtérben álló, szembeűnő, de valójában „*mellék*”-jelenségre alapozta „*prima vista*”, azaz minden szakmai, ésszerű kritikus meggondolás nélkül. Dehát „*tévedni emberi*” és így megbocsájtható.

(Folyt. köv.)

1948–1956 szellemében találkozunk március 10-én a PILVAX-ban

Drága Barátom,

hívtalak ismét. Semmi másra: szerető találkozásra. Koccintásra a jobb hitével. Megmutatására, hogy vagyunk még, létezőnk. S tán még azon hitünk kifejezésére, hogy 1948 és 1956 megkerülésével nincs, nem lehet magyar jövőndő.

Szegénységünkhöz illő szerénységgel – ha mással nem, zsíroskenyérrel – meg is vendégelünk. Hogy a Pilvaxban, amely számunkra drága hely?...

Szimbolizmusában is drága.

Öllemek és várlak:

Obersovszky Gyula

Számos barátunk – az IGAZSÁG TÁRSASÁG tényleges, vagy hitünk szerinti tagja – kapja kézhez ezeket a sorokat, a közeli napokban. Ha számuk korlátozott, nem becsülésünktől, lehetőségeinktől az, nem utolsó sorban a helyszíntől, amely csak 100–120 ember fogadására képes. Szellemükben ott lesznek velünk Ők is. Mint az eddigiekben: nem pártban válogatunk. S gondolkodni sem pártban, hanem hazában gondolkodunk.

Örvendező dicsérők

A busz indultára várón leszek figyelmes rájuk. Ragyog a szemük, valami nagy élményre készülődnek. Csoportokba verődve társalognak a busz mellett, de legszívesebben – látszik rajtuk – dalban tennék ezt is.

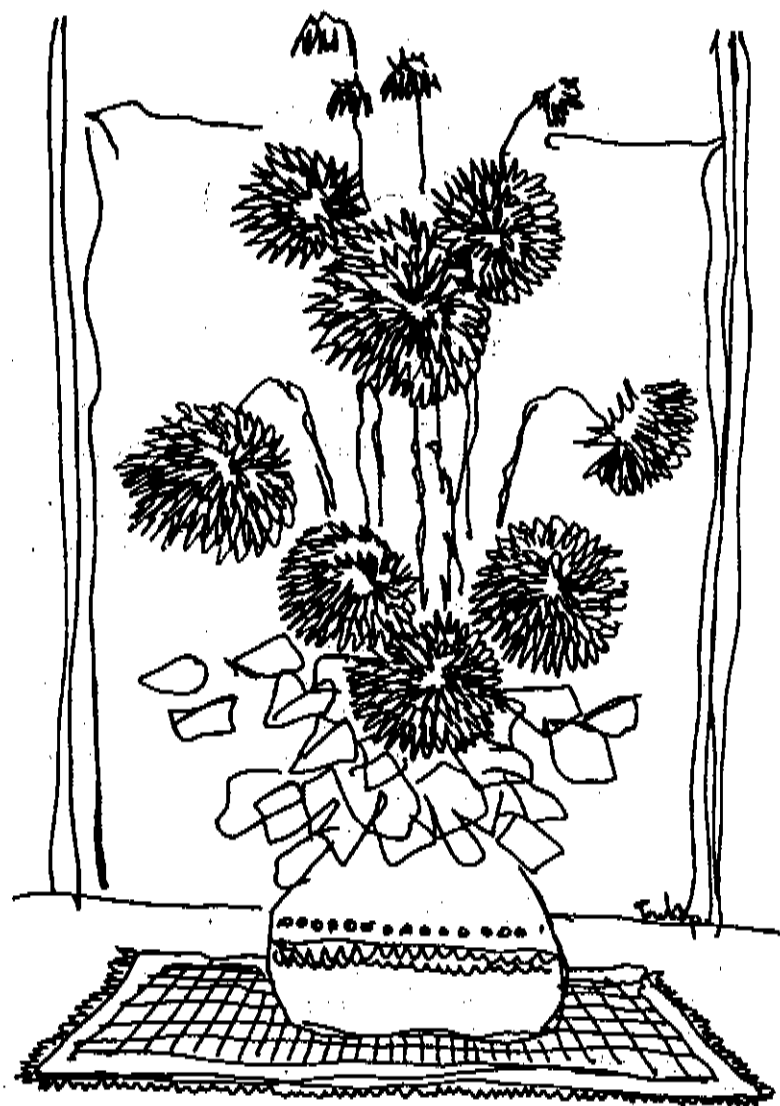
Bal mellükön kitűző. Valami élénk ábra s szöveg mindegyiken. Óvatosan becserkészem egyiküket s elolvasom:

„Örvendező dicsérők.”

No csak.

Kevéssel utánna ujjamra csapják a kocsiajtót. Fordul fejem az ég fele, de onnan letérül a szomszédos buszra. Az örvendező dicsérőkkel.

Hát lehet mellettük „*jajveszékelő szidalmazó*” az ember?...

Prokop Péter
rajza

NEM TUDOM VIRÁGOM

nem tudom
Lesz-e még tavasz
nem tudom

Lesz-e még zöld
s ágy neked
illatot hozni
édeset

Nem tudom virágom
nem tudom
S kezded ma még
ha megfogom
félek jaj félek
Búcsúzom?

Nem tudom virágom
Nem tudom

Üvölt az Isten

Dráma

I. felvonás (2. rész)

Áron: (jön vissza. Hisztérikusan Ilonának.) Az Úristenit! (Meglátja Sálingot.) Te még mindig itt vagy?

Ilona: (tuszolja kifelé Sálingot.) Na, menj! (Az ajtónál, bizalmasan:) Intézkedem.

(-)

Ilona: Mi ez a hiszti megint. A hisztéria nem a forradalmárok műfaja. Mi a baj?

Áron: (megrándítja a vállát, nem szól.)

Ilona: Na, most mért nem mondd? Nem azért jöttél?

Áron: Tudod, nekem két éve azért rugdosták véresre a tökömet, mert március tizenötödikén elszavaltam a „Talpra magyart”. Petőfi versét, a legnagyobb nemzeti költőnkét.

Ilona: Tudom. Gondolod, én itt lennék, ha szolgálhatnám istenemet és hazámat? Mért harcolunk?

Áron: De így.

Ilona: Hogyan.

Áron: Úgy összepofozunk egy embert, hogy a taknya-nyála összefolyik, pedig azt se tudjuk róla pontosan kicsoda.

Ilona: Mi?

Áron: Nem tudsz róla, mi történt?

Ilona: Valamit, talán... De jobb, ha elmondod.

(-)

Áron: Pirosék elfogtak egy srácot és ide hozták be.

Ilona: A kórházba. És hol van most a szerencsétlen?

Áron: Az alagsorban.

Ilona: Teremtőm!

Áron: Mi baj van?

Ilona: Ott fognak dolgozni az írók. Küldd ide gyorsan Pirosékat.

Áron: (el.)

Ilona: (telefonál): Te vagy? (-) Mikor jönnek a sebesültek, akiket ide utaltál? (-) Bármelyik percben itt lehetnek? (-) Nem, nem, semmi baj nincs. Készen állunk a fogadásukra.

(-)

(Jönnek Pirosék.)

Ilona: (Erélyesen:) Mi történik itt?

Piros: Csak az, aminek történnie kell.

Ilona: Most leültethetnélek benneteket, hogy nyugodtan megbeszéljük a dolgokat, de nincs időnk erre. Perceken belül itt lehetnek az írók. Nincs idő megbeszélésre, parancsolni kell!

Piros: Parancsolni? Nyikk! Mi ez, ellenávó?

Ilona: Ezt sokkal nagyobb joggal kérdezhetem én.

Piros: Na, ne játszd meg magad.

Ilona: A kórház vezetője én vagyok.

Piros: És nekünk is te parancsolsz?

Ilona: Nem. Ti parancsoltok nekem!

(-)

Ilona: Ezerszer elmondtam, hogy ide csak az engedélyemmel hozhattok be bárkit.

Piros: Nem mi hoztuk be, ő akart bejönni.

Gönce: Szagot kapott. Szimatolt utánunk.

- Piros: Csak átsegítettük a holtponton. Utcától a kapuig.
 Ilona: Szóval azt parancsolom...
 Piros: ...hogyan eresszük szélnek!
 Gönce: És hozzuk magunkra az egész ávéhás vezérkart?
 Piros: Meg az írásszakértőket. Aztán kezdek az írók az illegális lapjukat az ávós karcerekben.
 Ilona: De honnan tudjátok, hogy ávós?
 Gönce: Majd elmondja, ha szépen beszélünk vele.
 Ilona: Miből veszitek, hogy utánunk szimatolt?
 Gönce: Na ná, majd a szeretője után. Folyton követett bennünket. Itt téblábolt a környéken, s mikor elcsíptük, nem tudott semmi épkezláb magyarázatot adni. Ne légy már ennyire beevős Ica.
 Ilona: (elbizonytalanodva) De hát, jönnek az írók, ha ezek valamit megneszelnek, elmenekülnek előlünk.
 Piros: He, a válogató gusztusukat! Akkor ezek nem a forradalom írói, menjenek a francban! (Előveszi a pisztolyát, megszaglálja a csövét, játszik vele.)
 Ilona: (határozottan): Én egy istenfélő ember vagyok, én nem azért csinálom a forradalmat, hogy meghosszabbítsam a gyilkolás szabadságát. Én azért csinálom, hogy véget vessék a gyilkolás szabadságának.
 (–)
 Piros: (aki mind ez ideig úgy játszott a pisztolyával, mintha észre sem venné, most elrakja.)
 (–)
 Gönce: Akkor most mit csináljunk?
 Ilona: El kell rejtenünk azt az embert. Legalábbis, amíg az írók itt vannak. Aztán majd megbeszéljük a dolgot.
 Gönce: (alattomosan): Vigyük az osztályra?

- Ilona: Ezt viccnek sem mondanám a helyedben. Mi van, mindannyian megbolondultatok?!
- Gönce: Nem mi kezdtük a bolondulást. Gézát miszlikre lőtték mentés közben, tudsz róla?
- Ilona: Úristen! És kik tették?
- Gönce: Nem tudni, de gimnasztyorka volt rajtuk.
- Ilona: Itt a szobám...
- Gönce: A szobád?
- Ilona: A szobám. Hirtelen nem tudok jobbat kitalálni. Csak ne-hogy zajongjon odabenn.
- Gönce: Teszünk róla.
- Ilona: A szemébe nézünk, amint nyugalmunk van. Zárjátok rá az ajtót és vegyétek magatokhoz a kulcsot.
- Gönce: Bízd csak ide.
- Ilona: Nekem hátra kell mennem az osztályra.
- Gönce: Menj csak nyugodtan.
- Ilona: Mire az írók ideérnek béke legyen.
- Gönce: Béke lesz.
- Ilona: (Áronhoz): Azonnal szólj, ha megjöttek. (Sietve el.)
 (–)
- Gönce: Na gyerünk akkor, hozzuk.
- Piros: Nyikk! Csináljunk belőle kórházigazgatót.
- Gönce: Csináljunk. (Elmennek.)
 (–)
- Áron: (egyedül a színen. Nézi utánuk, aztán az induló kép mintájára, lefojtottan, hisztériásan felüvölt, majd sztereotípen): Ki üvölt? – kérdi magától és felel rá: Az isten! (Földhöz csapta a sapkáját.)

(Függöny, de akár mehet is tovább.)

Kati lányom fekszik az ágyon

Fehér kórházi ágyon
fekszik a lányom

Fekszik lekötve
fekszik hörögve

Szájából csövek
vonulnak Merre

Az örökkévalóság
trónol a mellén

Szemén homályló
parazsak égnek

Kati lányom fekszik az ágyon
Fehér kórházi ágyon
fekszik a lányom

Gyönyörű lányom
sugárzó lányom

Csupa-tavasz
csupa-rügybomlás lányom
fekszik a kórházi ágyon

Karom ha méri
vékonyka testét

Szemérme
lefogyott róla

Tűri hogy emeljék
fordítsák vessék

Szava nincs
szava nincs érte

Vézna nyiszorgás
az ami hallszik

almokról
feljövő féle

Kati lányom fekszik az ágyon
Fehér kórházi ágyon
fekszik a lányom

Ki kéri tőle
ki kéri kínját

másfél éve
tartó keservét

ki kéri tőle
Isten Természet

Melyiknek
nagyobb a vétke

Melyik bűnösebb
S nálam melyik

Tehetetlen bűnömet
ki szabja

Néznem szemét
s a vádat rajta:

Mi jogon élek
Mi jogon élek

Kati lányom fekszik az ágyon
Fehér intenzív ágyon
fekszik a lányom

SEMMI SEM TESZ BENNÜNKET OLYAN NAGGYÁ, MINT A NAGY FÁJDALOM

– tartja egy francia tétel. Akár eredetben is citálhatnám, szerzője – ha van e-
gyáltalán nevesíthetően – mégis leszaladt memóriámról.

Ez persze semmit nem változtat azon, hogy szeressem és mélységesen igaznak
tartsam.

De hát, ki tartsa annak, ha én nem?

*piros levelek – piros levelek – piros levelek***J. V. Andropov Úrnak, korábban budapesti nagykövet, később az SZKP főtitkára****– ODAÁTRA***Andropov Úr!*

Most jutott kezembe megtisztelő távirata, melyet 1956. november 8-án juttattott Moszkvában székelő főnökségéhez. Eszerint: „...ugyanakkor, amíg barátaink nem jelentetnek meg saját lapot, a város utcáin mindenütt terjesztik az „IGAZSÁG” című felkelő lapot, mely barátaink és a Szovjet Hadsereg elleni provokációs anyagokat közöl.”

Igazán megtisztelő a fogalmazás, hát még az a megkülönböztetett figyelem, amivel a Kremlbéli mauzóleumiánusok – a teljes-totális halottiságot próbálom ékkövesíteni vele – fogadhatták. Mit mondjak Önnek: boldog lennék, ha jelen élő magyar kremlíánusaink tizedét tanúsítanák ennek.

Némileg ugyanakkor – ne vegye zokon tőlem a hibámon kívüli késedelmet –, korigálnom kell: hogy provokációs anyagokat közölt volna?...

Ugye, ugye, már érzi, mennyire rafinált, mennyire költői a kérdés? Idő s szemlélet kérdése mindösszesen.

Ma, teszem azt, az Ön jelentése minősülne provokációnak.

Ez a vulgarizáló fogalmazás amúgyis megborzosolta az idegeimet mindenkor. S a nemzeti hősségnek az az aspektusa, ami legfeljebb egy aescopusi, vagy – modernebb inkarnációjában – La Fontaine-i tanmesébe férne bele. Mondjuk a hangyáról és elefántról szólóba.

A magam részéről mindenkor tisztában voltam, hogy póre mellel, meg meztelen fenékkal nem győzhünk Moszkva ágyúit, meg tankjai ellen. És soha nem provokáltam. Se szóban, se lapban. A munkatársaim sem tették. Ha csak nem tartja provokációnak a tételt, melyet kétségkívül, sokat hangoztattunk. Eszerint: „Nem lehet szabad az a nép, amelyik más népeket elnyom.” Marx tétele.

Nem, nem tartottam célravezetőnek a provokációt. Mi több: felelőtlennek tartottam.

Meggyőződésemm volt, hogy az IGAZSÁG batóbb.

Ebben tévedtem, látja.

A maga értelmezése szerinti lapot kellett volna csinálnom. Rágalmazó, hazug, hazát áruló lapot. És akkor ma – biztosra veheti – én lennék az ország legnépszerűbb, legkelendőbb lapjának a főszerkesztője.

Nyugodjék békében.

piros levelek – piros levelek – piros levelek

Adatnak levelek, melyek nem igényelnek választ. Mi több: tiltakoznak a válasz ellen. Ilyen levél, amit itt adok közre. Különös becsét szememben-szívémben az adja, hogy fróját az ország egyik legtisztább, legigazabb emberének tartom.

*O. Gy.-nek,
a jobbítás és használni akarás
fanatikusának*

Kedves Gyula!

Felüldözten kevéssé ismered gyengéimet, ezért bizonyítványom magyarázatoként most bemutatom az egyiket. Nekem mindenhez sok idő kell – több, mint bárkinek. A Te gyönyörű két kötetedről megszólalni: ehhez is idő kellett. Hogy szavam ne legyen üres konvenció, hogy több legyen a mégoly őszinte „szív küldi” gratulációjánál: érdem szerinti tiszta beszéd.

Minden költői életmű – a legnagyobbaké is – betűtenger. A költő sorsát eldöntő kérdés: kiemelkednek-e belőle szirtek, sziklaormok, amiket tektonikus rengések, soha ugyanúgy nem ismétlődő csillag-konstellációk hoznak létre?

A Te költészetében ott vannak ezek a szemhatárt tágitó, tengermélyet látató szirtek. Drága Évám-mal együtt kaptattunk fel rájuk, és együtt gyönyörködtünk a látványban s főként az „érzeményben”, mit bennünk keltettek. Sorolom őket, s hűtem szerint legmagasbra törőket: Ne szabjatok nekem rendet – A csuklónkon lánc csörög – Élünk Élünk – Ne strj – Anyám szegény – Első pénnek – Terek – Te forradalom, 56 forradalma – Társat kereselek.

Nemes gond eldönteni: hová tegem a költőt megillető koszorúmat? Epigrammádra, mit az idő alig-ha fog valaha is kikezdeni? „Ne pofozd a szavaidat rendre, Ne gyömöszöld magadat a rendbe...” – Adjam a babért a halál öleléséből szabadult lírád tündöklőn egyszerű sorainak?

*„Elveszett partok – megtalált évek
biztató meleg hajnali fények
Élünk Élünk”*

Vagy Ember-Krisztussal ölelkező hűted blaszfémiát vállaló vallomására helyezem koszorúmat?

*„Atok ül imámon
Én Krisztusban az erőt
Krisztusban a bátort
Krisztusban a csalót
Krisztusban az embert imádom”*

Tudod mit, Gyulám? Én koszorúmat e verssorok helyett egyenesen alkotójuknak: a küzdésben el nem lankadó, a korral meg nem alkuvó Obersovszky Oby Gyulának a kezébe adom. Az Igazság alapítójának, az Élünk életrehívójának, a poraiból meglevenedő Igazság főszerkesztőjének, az Élünk feltámasztójának, s végül(?) a Vagyok mindenesének a kezébe. Annak a – reményeim szerint immár meg nem kísérhető, lépre nem csálható – embernek tisztelgek vele, aki Széchenyi Naplójának sorait juttatja eszembe. Az elpusztíthatatlan használni akarás örökség sorait:

„Szorgalmasan dolgozom – s önértzetesen. – Ha lenyírják a szárnyamat, járok majd a lábamon; ha azokat is levágják, a kezemen járok; ha azokat is kitépik, hasoncsúszkol!”

Köszönet a Szabad Tér Kiadónak és minden közreműködőnek, aki e könyvészeti remeklés részese. És magától értetődő köszönet a Prelúdért neked, kedves Gyula – kinek bajtársi ölelésem kíséretében egészséget, alkotókedvet és reményt kívánok az 1996-os nevezetes évre (is).

Lőcsei Pali

Budapesten, 1995. karácsony hetében

